

ADLİ RAPORLAR VE ÜNİVERSİTE HASTANELERİNİN UĞRADIĞI EKONOMİK KAYIPLAR

The economic losses of university hospitals due to the “no payment system” for forensic reports

Gürcan ALTUN

Altun G. Adli raporlar ve üniversite hastanelerinin uğradığı ekonomik kayıplar. Adli Tıp Bülteni, 2004; 9 (2): 43-46.

ÖZET

Bu çalışmada; Trakya Üniversitesi Hastanesi örneğinde, üniversite hastanelerinde düzenlenen adli raporların ücretlendirilememesi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik kayıplara dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamına alınan Ocak 2003- Aralık 2004 dönemine ait kayıtlardan, rapor talebinde bulunan kurumlar ve raporlarda yanıtlanması istenen sorular belirlenmiştir. Rapor talebinde bulunan resmi makamlar Cumhuriyet Savcılıkları ve Mahkemeler, Emniyet Müdürlükleri, Jandarma Teşkilatı ve diğer makamlar (cezaevi müdürlüğü, noterlikler) olarak ayrılmıştır.

Trakya Üniversitesi Hastanesi'nde 2003 yılında 471 ve 2004 yılında 653 adet adli rapor düzenlenmiştir. 2003-2004 döneminde rapor taleplerinde %39'luk ve birim fiyatlarda %50-60'lık yıllık artış meydana geldiği saptanmıştır. Adli raporların ücretlendirilememesi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik kayıp, 2003 ve 2004 yılları için sırasıyla 9.647.500.000 TL ve 19.420.000.000 TL olarak hesaplanmıştır. Her iki yıl için toplam kayıp 29.067.500.000 TL'dir.

Üniversitelerce verilen/verilecek olan adli tıp hizmetlerinin ücretleri Adli Tıp Kurumu döner sermaye fiyat listesi esas alınarak tahsil edilebilmelidir. Çözüm sağlayacak en kalıcı uygulama, üniversitelerin adli tıp hizmetlerinin Bütçe Uygulama Talimatı'nda yer alması için, Yükseköğretim Kurulu aracılığıyla Maliye Bakanlığı nezdinde girişimde bulunmasıdır.

Anahtar kelimeler: Adli rapor, ücret, üniversite hastanesi

SUMMARY

The aim of this paper which refers to Trakya University Hospital draws attention to economic losses of university hospitals due to lack of a system for payment of forensic reports.

In this paper, forensic documents of Trakya University Hospital, covering the period January 2003- December 2004, were reviewed. We established the institutions that ask to prepare forensic reports and queries during this period. These institutions were offices of the public prosecutor and court, police, gendarmerie, and the other institutions (such as management of jails, notary public offices).

In 2003 and 2004 Trakya University Hospital forensic reports were 471 and 653, respectively. We established annual rate of increase to the number of prepared forensic reports (39%) and unit prices (50-60%) between 2003 and 2004.

Economic losses of no payment for preparing forensic reports in 2003 and 2004 years have been calculated as 9.647.500.000 TL and 19.420.000.000 TL, respectively. A total economic loss for two years was 29.067.500.000 TL.

As a conclusion, the prices of contributing forensic expertise services by university for medicolegal cases must be measured according to price list of Council of Forensic Medicine. Managements of the universities with the help of Council of Higher Education should apply to Ministry of Finance for solving this problem.

Key words: Forensic report, cost, university hospital

Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Edirne

Geliş tarihi: 27.07.2005 Kabul tarihi: 21.09.2005

GİRİŞ

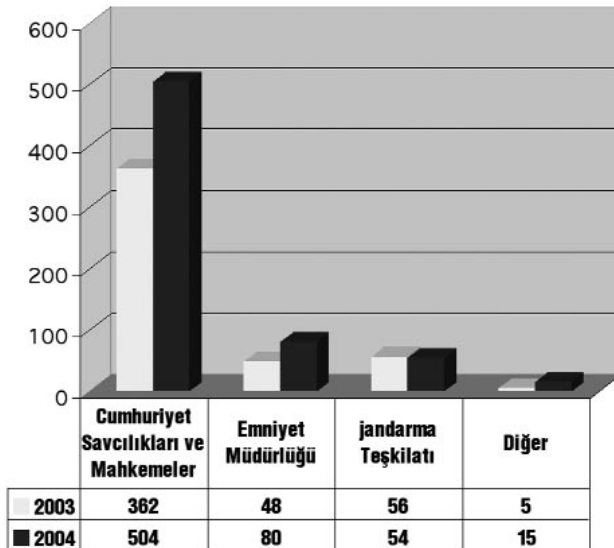
Ülkemizde resmi sağlık hizmetlerinin ücretleri, Maliye Bakanlığı tarafından her yıl yayınlanan, Bütçe Uygulama Talimatı'nda (BUT) belirtilmektedir. Ödemeler BUT'nda yer alan "Resmi Sağlık Kurumları Fiyat Tarifesi" esas alınarak düzenlenir. Bu talimatta; muayene ücretleri, konsültasyon ücretleri, sağlık kurulu rapor ücretleri ve tek hekim rapor ücretlerinin bedelleri belirtilmiştir. Adli olgulara düzenlenen rapor ücretleri ise bu talimatta yer almamaktadır (1,2). Adli olgulara düzenlenen raporların ücretleri yalnızca Adli Tıp Kurumu'na (ATK) bağlı birimlerde uygulanmakta olan ATK Döner Sermaye İşletmesi fiyat listelerinde belirtilmiştir (3).

Bu çalışma; üniversite hastanelerinde düzenlenen adli raporların ücretlendirilememesi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik kayıplara dikkat çekmek için Trakya Üniversitesi Hastanesi örneğinde yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Trakya Üniversitesi Hastanesi'nde adli raporlar ile ilgili yazışmalar Adli Tıp Anabilim Dalı (ATAD) tarafından düzenlenmektedir. Rapor istem yazıları gelen evrak defterine kaydedildikten sonra ilgili anabilim dalına iletilmektedir. Yaralanma ile sonuçlanan adli olguların tedavisi acil serviste yapılmış ise raporları ATAD tarafından, ilgili kliniğe yatırılarak yapılmış ise raporları bu klinikler tarafından düzenlenmektedir. Düzenlenen raporlar ATAD'na iletilir ve giden evrak defterine işlenerek raporu talep eden makama gönderilir.

Grafik 1. Rapor isteyen birimler ve rapor sayılarının yıllara göre dağılımı

Çalışmada; Ocak 2003- Aralık 2004 dönemine ait ATAD giden evrak defteri kayıtları incelenmiştir. Rapor talebinde bulunan kurumlar ve raporlarda yanıtlanması istenen sorular belirlenmiştir. Rapor talebinde bulunan resmi makamlar Cumhuriyet Savcılıkları ve mahkemeler, Emniyet Müdürlükleri, Jandarma Teşkilatı ve diğer makamlar (Cezaevi müdürlükleri ve noterlikler) olarak ayrılmıştır. İstemler doğrultusunda hazırlanan raporların, ATK Döner Sermaye İşletmesi'nin Adli Tıp Şube Müdürlükleri'nde uygulanmak üzere belirlediği fiyat listesi göz önüne alınarak bedelleri hesaplanmıştır. İki yıllık dönemde yıllara göre ortaya çıkan ekonomik kayıplar belirlenmiştir.

BULGULAR

Trakya Üniversitesi Hastanesi'nde 2003 yılında 471 ve 2004 yılında 653 adet adli rapor düzenlenmiştir. Rapor talebindeki yıllık artış oranı %39'dur. Rapor isteyen birimlere göre rapor sayılarının dağılımı grafik 1' de gösterilmiştir. Cumhuriyet Savcılıkları ve mahkemeler her iki yıl için de en çok rapor talebinde bulunan resmi makamdır. 2003 yılında yanıtlanması istenen soru sayısı 953, 2004 yılında ise yanıtlanması istenen soru sayısı 1267 adettir. Adli raporların ücretlendirilememesi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik kayıp, 2003 ve 2004 yılları için sırasıyla 9.647.500.000 TL ve 19.420.000.000 TL olarak hesaplanmıştır. Her iki yıl için toplam kayıp 29.067.500.000 TL' dir (Tablo 1).

TARTIŞMA

Mesleki uygulamaları sırasında adli olgularla karşılaşan hekimler, hastalarına gerekli tıbbi yardımda bulunduktan sonra, bildirim görevini yerine getirmek ve adli rapor düzenlemek zorundadır. Güncel uygulamada hasta ile ilk karşılaşan hekim genellikle "geçici adli rapor" düzenlemektedir. Kesin adli raporlar daha sonra ilgili makam tarafından talep edilmektedir. Adli olgulara rapor düzenlemek, hekimlerin temel görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır (4-6). 765 sayılı Türk Ceza Yasası'nın (TCY) 526/1 maddesi gereğince; adli makamlar tarafından sağlık kurumlarına gönderilen hasta, yaralı veya alkolü kişilerin muayene ve tedavilerinin yapılması, istenirse durumlarının bir raporla belirtilmesi zorunludur (6). Yeni TCY'nda (5237 sayılı) bu maddeye karşılık gelen bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, Ceza Muhakemesi Kanu-

Tablo 1. Yanıtlanması istenen sorular ve yıllara göre ekonomik kayıp miktarları

Yanıtlanması istenen sorular	2003	Birim Fiyatı*	Toplam*	2004	Birim Fiyatı*	Toplam*	Genel Toplam	BFA (%)
Hayati tehlike	402	10	4020	525	15	7875	11895	50
Mutad iştigal	395	10	3950	522	15	7830	11780	50
Uzuv zaafı/tatili	57	10	570	79	15	1185	1755	50
Çehrede sabit eser/daimi değişiklik	35	10	350	41	15	615	965	50
Perine/anal muayene	18	12.5	225	18	20	360	585	60
Cezai/Hukuki ehliyet	7	12.5	87.5	20	20	400	487.5	60
Farık mümeyyizlik	4	10	40	9	15	135	175	50
Vasi tayini	22	12.5	275	44	20	880	1155	60
Mukavemete muktedirlik	1	10	10	1	15	15	25	50
Akli denge	9	10	90	1	15	15	105	50
Yaş tayini	0	10	0	1	15	15	15	50
Cinsel iktidar	0	12.5	0	1	20	20	20	60
Meslekte kazanma gücü	3	10	30	5	15	75	105	50
Toplam	953		9647.5	1267		19420	29067.5	

*milyon TL (=YTTL)

BFA: Birim Fiyat Artışı

MUAYENE ve KONSÜLTASYON ücretleri tabloya alınmamıştır.

nu'nun beden muayenesine ilişkin 75 ve 76. maddeleri gereğince; adli olgularda muayenenin yapılması zorunlu olup, yapmayanlar hakkında TCY'nın görevi ihmale ilişkin hükümlerine uyan bir eylem söz konusu olduğu takdirde savcılıkça soruşturma açılabilir (7).

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38. maddesi (8) ve Adli Tıp Kurumu Kanunu'nun 31. maddesine göre (9); Yükseköğretim Kurumları veya birimleri, adli tıp mevzuatı çerçevesinde adli tıp olaylarında ve diğer adli konularda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre resmi bilirkişi sayılmaktadır. ATK'na bağlı birimlerde verilen hizmetlerin (adli raporlar da dahil olmak üzere) bedeli, ATK döner sermaye fiyat listesine göre, talepte bulunan kurumlara fatura edilerek tahsil edilmektedir. Ancak, üniversite hastanelerinde verilen hizmetin bedeli BUT'a göre düzenlenmektedir ve bu talimatta adli tıp hizmetleri bulunmamaktadır. Her iki kurum da resmi bilirkişi statüsündedir. Üniversitelerin ATAD'da verilen adli tıp hizmetinin, ATK'ya bağlı birimlerde verilen hizmetten nitelik açısından farklılığı yoktur. Anayasamızın 18. maddesinde, hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağı ve angaryanın yasak olduğu belirtilmektedir (10). Verilen aynı tür hizmetin ücretlendirilememesi nedeni-

le üniversite hastaneleri ekonomik kayba uğramaktadır.

2003 yılında, verilen adli tıp hizmetlerinin bir kısmının ücretlendirilebilmesi amacıyla, Trakya Üniversitesi Hastanesi'nde adli raporların BUT'na göre ücretlendirilmesi yapılmış, faturalar rapor talebinde bulunan kurumlara gönderilmiştir. Bu faturalar BUT'da yer alan "tek hekim rapor ücreti olan 2.000.000 TL" (1) miktarı üzerinden düzenlenmiştir. Hizmeti talep eden makamlara gönderilen bu faturaların, birkaçı dışında, ciddiye alınmadığı ve ödenmediği saptanmıştır.

Adalet Bakanlığı ile Trakya Üniversitesi arasında Temmuz 2001'de "adli tıp hizmetlerinin yürütülmesinde üniversitenin bilimsel ortamından yararlanma, öğrencilerin ve araştırma görevlilerinin eğitimi için materyal sağlama" konusunda bir protokol yapılmıştır. Benzer protokol Osmangazi Üniversitesi ile de yapılmış ve orada verilen adli tıp hizmetlerinin tahsilatında da aynı sorunlarla karşılaşmıştır (11). Ancak, yapılan her hizmetin bir karşılığının olduğu da unutulmamalıdır.

Adalet Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada (18.01.2005):

"Suçtan dolayı kovuşturma ve soruşturma işlemleri sırasında sağlık durumlarının belirlenmesi amacıyla sağlık

muayenesi yaptırılacak kişiler için resmi sağlık kurumlarınca muayene, tetkik, kontrol ve tedavi işlemleri ile ilgili tahakkuk edecek ücretin, bu amaçla Sağlık Bakanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanması yönünde düzenleme yapıldığı, Adalet Bakanlığı bütçesinden konuyla ilgili herhangi bir ödemede bulunulmaması gerektiği, ancak söz konusu giderlerin yargılama gideri olarak ileride haksız çıkan taraftan alınmasının temini için yargılama sonucu verilecek kararda gösterilmesi açısından resmi sağlık kurumlarından intikal edecek raporlara yapılan harcama miktarını gösterir belgenin eklenmesi gerektiği” belirtilmiştir (12). Bu açıklama Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlığı arasında düzenlenen 26.12.2003 tarihli protokolü esas almaktadır (13). Resmi sağlık kurumları ile kastedilen Sağlık Bakanlığı’na bağlı birimlerdir. Üniversite hastaneleri gibi resmi kurumlarda uygulamanın nasıl olacağı belirsizdir.

Rapor talebindeki %39’luk ve birim fiyatlardaki %50-60’lık yıllık artış nedeniyle, 2004 yılında ekonomik kayıp oranı iki katına çıkmıştır. Adli tıp hizmetlerinin ücretlendirilmesi ile ilgili düzenleme yapılmadığı takdirde, üniversite hastanelerinin ekonomik kayıp miktarı zamanla daha da artacaktır.

SONUÇ

Üniversitelerce verilen/verilecek olan adli tıp hizmetlerinin ücretleri ATK döner sermaye fiyat listesi esas alınarak tahsil edilebilmelidir. Çünkü üniversitelerin sunduğu adli tıp hizmetlerinin, ATK’na bağlı birimlerde verilen hizmetlerden nitelik açısından farklılığı bulunmamaktadır.

Çözüm önerileri:

1-Üniversiteler adli tıp hizmetlerinin BUT’da yer alması için, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı aracılığıyla Maliye Bakanlığı nezdinde girişimde bulunulabilir.

2-Üniversitelerin yönetim kurulları tarafından ATK’da uygulanan fiyatlar kabul edilip, uygulamaya geçilebilir ve bu durum Maliye Bakanlığı’na bildirilebilir.

KAYNAKLAR

1. Resmi Gazete, 2003 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı, Sıra No: 3, Tedavi Yardımı, Ek-8: Resmi Sağlık Kurumları Fiyat Tarifesi, 1 Şubat 2003, Sayı: 25011.
2. Resmi Gazete, 2004 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı, Sıra No: 4, Tedavi Yardımı, Ek-8: Resmi Sağlık Kurumları Fiyat Tarifesi, 11 Şubat 2004, Sayı: 25370.

3. <http://www.atk.gov.tr>, Döner Sermaye Fiyat Listesi, Erişim Tarihi: 11.04.2005.
4. Çolak B, Etiler N, Biçer Ü. Adli tıp hizmetleri kim tarafından sunulmaktadır/ sunulmalıdır?: Sağlık Bakanlığı mı? Adalet Bakanlığı mı?. Toplum ve Hekim 2004;19(2):131-138.
5. Tüzün B, Elmas İ, Akkay E. Adli rapor düzenleme zorunluluğuna hekimlerin yaklaşımı: Anket çalışması. Adli Tıp Bülteni 1998;3(1):27-31.
6. Hancı İH. Hekimin Yasal Sorumlulukları ve Hakları (Tıp ve Sağlık Hukuku). Genişletilmiş 2. Baskı. İzmir:Toprak Ofset Matbaacılık Ltd. Şti., 1999:48,60-64.
7. <http://www.idealhukuk.com/index.asp>, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5353 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Erişim Tarihi: 04. 07. 2005.
8. Alışkan M. Yükseköğretim Mevzuatı. 1. Baskı. İstanbul:Yayım Yayıncılık, 2002:34-5.
9. <http://www.istabip.org.tr/yasa/adlit.html>, Adli Tıp Kurumu Kanunu, Erişim Tarihi: 11.04.2005.
10. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. İstanbul:Beşir Kitabevi, 2005:19.
11. Balcı Y. Adli Tıp Hizmetleri-Eskişehir Deneyimi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2004;51:279-286.
12. Çiçek C. Sağlık Giderleri. Yargı Mevzuatı Bülteni. 2005;267:47.
13. <http://www.saglik.gov.tr/sb/default.asp?sayfa=mevzuat&cid=18&sayfano=5&sirala=>, Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevlerindeki Yönetim, Dış Koruma ve Sağlık Hizmetlerinin Daha Düzenli ve Etkili Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Amacıyla Adalet ve İçişleri Bakanlıkları ile Bakanlığımız Arasında Düzenlenen Protokol, Tarihi:26.12.2003, Sayısı: 24106, Erişim Tarihi: 04. 07. 2005.

İletişim:

Yrd. Doç. Dr. Gürcan ALTUN

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi

Adli Tıp Anabilim Dalı 22030- EDİRNE

Tel: 0284 2357641-49/ İç Hat: 1473 • Fax: 0284 2352730

E-posta: galtun@trakya.edu.tr